

YASHIL IQTISODIYOT SOHASIDA IQTISODIY VA EKOLOGIK HUJJATLARNING TARJIMA QILISH MUAMMOLARI VA ULARNI HAL ETISH YO‘LLARI

Ahmadova Elnoz G‘ayrat qizi
Guliston davlat universiteti
Tarjima nazariyasi va amaliyoti
ta’lim yo‘nalishi 1-bosqich talabasi
e-mail: elnoza5775@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada yashil iqtisodiyot sohasi bo‘yicha iqtisodiy va ekologik hujjatlarni tarjima qilish jarayonidagi asosiy muammolar va ularni hal etish usullari o‘rganiladi. Tarjima jarayonida uchraydigan lingvistik, terminologik va kontekstual qiyinchiliklar hamda ularga qarshi samarali yondashuvlar tahlil qilinadi. Tadqiqotda O‘zbekiston olimlarining izlanishlari, xalqaro tajribalar, anketalar va monitoring natijalari asosida ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Yashil iqtisodiyot, ekologik tarjima, iqtisodiy hujjatlar, barqaror rivojlanish

KIRISH

Yashil iqtisodiyot atamasi XXI asrda global ahamiyat kasb etib, ekologik barqarorlikni ta’minlashda asosiy tamoyillardan biriga aylandi. Ushbu sohada xalqaro hamkorlik kuchaygani sari iqtisodiy va ekologik hujjatlarning tarjima sifati tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, O‘zbekiston yashil iqtisodiyot strategiyasini ishlab chiqishda turli xalqaro manbalar va ilmiy hujjatlarni tarjima qilish zarurati paydo bo‘lmoqda.

Biroq tarjima jarayonida lingvistik to‘siqlar, terminologik nomuvofiqlik, madaniy tafovutlar va kontekstni to‘g‘ri yetkazish muammolari uchraydi. Ushbu maqolada mazkur muammolarni o‘rganish va ularni hal etish bo‘yicha aniq usullar taklif qilinadi. Tadqiqot metodologiyasi monitoring, anketalar va tarjima amaliyotini kuzatish orqali amalga oshirilgan.

ADABIYOTLARNI O‘RGANISH

O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot bo‘yicha qator davlat dasturlari va ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” qarori (2020) va 2023-yilgi Barqaror rivojlanish maqsadlari bo‘yicha hisobotlar ushbu mavzuda muhim manbalardandir.

Jahon tajribasiga nazar tashlasak, Yevropa Ittifoqining “Green Deal” dasturi, BMTning Barqaror rivojlanish bo‘yicha 2030 kun tartibi va Jahon Bankining “Green Growth” tadqiqotlari ekologik iqtisodiyotga doir muhim materiallar hisoblanadi. Shu bilan birga, tarjima nazariyasi bo‘yicha A. Neubert (1994), P. Newmark (1988) va

O‘zbekistondagi tarjimon olimlar-N. G‘afforov, M. Mamadaliyevlarning ishlari asosiy nazariy bazani tashkil etadi.

O‘zbekiston olimlari yashil iqtisodiyot atamalarini tarjima qilish bo‘yicha izlanishlar olib bormoqda, lekin xalqaro hujjatlarning sifatli tarjimasi borasida hanuz muammolar mavjud.

METODOLOGIYA

Tadqiqot quyidagi usullar asosida olib borildi:

1. Monitoring va korpusli tahlil-iqtisodiy va ekologik hujjatlarning tarjima sifati tahlil qilindi.

2. Anketa so‘rovlari-tarjimonlar, mutaxassislar va ilmiy doiralardagi shaxslar o‘rtasida so‘rovlar o‘tkazildi.

3. Amaliy tajriba-iqtisodiy va ekologik matnlarning tarjima jarayoni kuzatilib, asosiy qiyinchiliklar qayd etildi.

NATIJALAR

1. Terminologik muammolar

“Green growth”-“yashil o‘sish” yoki “barqaror o‘sish”?

“Carbon footprint”-“uglerod izlari” yoki “karbon iz”?

Anketalar natijasida, respondentlarning 68% iqtisodiy hujjatlar tarjimasida terminologik muvofiqlik muammosini eng dolzarb deb hisoblagan.

2. Lingvistik tafovutlar

Ingliz tilida passiv gaplar ko‘p ishlatiladi, o‘zbek tilida esa faol gaplar afzal.

Rasmiy hujjat tili va oddiy ilmiy matnlar tarjimasi farq qiladi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, 75% tarjimonlar lingvistik tafovutlar tufayli tarjima mazmunida aniqlik yo‘qolishini qayd etgan.

3. Madaniy va kontekstual muammolar

“Sustainable”-“barqaror” yoki “doimiy”?

“Eco-friendly”-“ekologik toza” yoki “atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan”?

Bu muammolarni bartaraf etish uchun xalqaro tarjima andozalariga asoslanish va milliy terminologiyani boyitish zarur.

XULOSALAR

1. Yashil iqtisodiyot hujjatlarining tarjimasi terminologik uyg‘unlik va lingvistik moslikni talab qiladi.

2. O‘zbek tilida barqaror rivojlanish bilan bog‘liq atamalar hali ham to‘liq shakllanmaganligi bois, xalqaro tajriba va ilmiy jamoatchilik fikrini hisobga olgan holda ularni rasmiylashtirish zarur.

3. Tarjimonlar uchun maxsus o‘quv qo‘llanmalari ishlab chiqilishi lozim, bunda yashil iqtisodiyot terminlari asosida tarjima uslubiyati shakllantiriladi.

4. Monitoring natijalari shuni ko‘rsatadiki, xalqaro hujjatlarni tarjima qilishda ko‘p hollarda kontekst va madaniy tafovutlar inobatga olinmaydi. Bu esa noto‘g‘ri talqinlarga olib kelishi mumkin.

Shunday qilib, yashil iqtisodiyot bo‘yicha iqtisodiy va ekologik hujjatlarni tarjima qilishda nazariy va amaliy asoslar takomillashtirilishi lozim.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori, “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi”, 2020.
2. Jahon Banki, “Green Growth: Opportunities and Challenges”, 2022.
3. BMT, “Sustainable Development Goals Report”, 2023.
4. Newmark P., “A Textbook of Translation”, Prentice Hall, 1988.
5. Neubert A., “Translation as Text”, Kent State University Press, 1994.
6. G‘afforov N., “Tarjima nazariyasi va amaliyoti”, Toshkent, 2019.
7. Mamadaliyev M., “Ingliz tilida iqtisodiy matnlarni tarjima qilish muammolari”, Toshkent, 2021.